

חוברת ח

קָרְבָּן

הַלְּפָנִים

קָרְבָּן

בְּשָׂרָאֵל וּבְתִּפְצֹות

חול-אביב, ג' מנהטן אב משליא
1971 25 ביולי

קול יוצאי קרמניץ
חוורת מס. 8

חֲרֵכָנוּ הַעֲנִינִים

עמוד מס.

1 יובל העיליה החלוצית מקרמניץ - חנוך רוכל (ז'יל) ויצחק ביברטן
3 השחררו השםיים על פני העיר קרמניץ - דוד צוקרמן
לזכור נזודים:

6 - מנוח חברה של קיבוץ חול-יוסך
9 - רחל גבע - בריק
11 - יצחק ברץ
12 - קלרה שניידר
13 - אליהו שימורים
13 - ז'. רוכל

פְּסִיפָּס (הכלול והפרט)

לדוד רפומורט חייר
בסוד וותיקים
אורחים מחו"ל
יעקב שפיר - לחחות הזהב שלו
ט הנעה בסאסיסטי בניו-יורק
ימי הולדת משולבים
סורים בחיפה
פולנים יוצאי קרמניץ כוחבים
באו להשתקע (צ'רפשניק, קרלד לבית ברשף)
הלו לעלם
ברכות מזל טוב

* * * *

景德ת המערך:

מ. גולדנברג, ז'. רוכל, א. ארגן, ד. רפומורט, מ. אווח-יקר, ז'. גולדנברג,
שמ. טיטלמן, רחל גדייר.

עיזוב רפואי ורישום - אברהם ארגן, חרוגוטם - רחל גדייר.

מחיר החזרה: בארץ - 3 ל"י, בחו"ל 1 דולר.

ההפגזה בחו"ל:

Willin Kogan, 6828 Juno str. Forest Hills N. Y. 11375 U.S.A.

Marcos Katz, Ciudad de la paz, 1465 I,D. Buenos Aires Argentina

Max Desser, 158 Anderson Ave, Winnipeg 4, Man. Canada

כתובת המערך: ארגן יוצאי קרמניץ, רחוב לה-גרדייה 67, חול-אביב

א. ג. ח. א. ל. ט

ספארט אין קראמעניז
- מאנוז גאלדענגבערג אוון
18 שמואל(AMILUK) טייטעלמאן

דער האל-בלוייר הימל איבר קראמעניז
- דוד צוקערמאן איז שווארץ געוווארן
29 זברונזה פון דער אלטער היים
32 - יצחק וואקמאן
33 - דוד רפאפארט זיספר זוישניז"
34 - יצחק טראכטענגבערג גשטאלטן פון אטאל

הכלו לעולם

אליעזר (לווער) בריך ז"ל
- רחל גבע-בריך יzechק באראץ ז"ל
- יהושע גאלבערג קלארה שניאידער ז"ל
- שמואל (AMILUK) טייטעלמאן אליהו (אל) שיטריס ז"ל
- מאנוז גאלדענגבערג בניימין באראשט ז"ל
- יצחק וואקמאן משה וויניגער ז"ל
- מאנוז גאלדענגבערג, יצחק רוויכיל

פארשיידענעס

דוד רפאפארט - א גאטס אין ישראל
צווישן אונדזערע ווותיקים
די גאלדענע חתונה פון יעקב שאפיר אין זיין פרוי חנה
אין אונדזער אסמייטי אין גיו-יאראק
בשותפוחדייקע בעבורטס=טאג
פורה אין חיפה
נאר קראמעניזער אין ישראל
א מסיבה אין דער לעווניגזאן-ביבליומקס
געסט פון אויסלאנד
קראמעניזער פאליאקן שריבין צו אונדז פון לאנדאן

ארגןטיינער אפטיגילונג

א צווזאמענרטעך פון קראמעניזער - מרדכי כ"ז

נאגרייסונגען

טרוייער אויסטרווק שפנדזונגען פון אויסלאנד

* * *

די רעדאקייע:

מ. גאלדענגבערג, י. רוכל, א. ארgeom, דוד רפאפארט, מ. אות-יקר, י. גאלבערג,
שם. טייטעלמאן, רחל נדייר-אטיקער.

ג אפשע ציבונגען: א. ארgeom, אייבערצעזונגען - רחל נדייר.

פריז פון העפּט: אין ישראל - 3 ל"י, אויסלאנד 1 דלאאר.

ארשפֿרײַטער אין אויסלאנד:

Willin Kogan, 6828 Juno str. Forest Hills N.Y. 11375 U.S.A.

Marcos Katz, Ciudad de la paz, 1465 I.D. Buenos Aires Argentina

Max Desser, 158 Anderson Ave, Winnipeg 4, Man. Canada

אדרעס פון רעדאקייע: ארgeom יואבי קרמניץ, רחוב לה-גרדייה 67, תל-אביב.

יובל העלייה החלוצית מקרמניץ

בחודש פברואר 1971 מלאו חמישים שנים לעלייה של קבוצה של חלוצים בראשות קרמניץ. שנים עשר היו בראשוניהם, מהם שדרו עת ארבעה (אהרים אברהם ויצחק בירמן, שלמה פולאדרק ויצחק רוכל). רואי תאריך זה לזמן מיוחד, שכן הם הם שפחרו במוארכן את העלייה מעירבו ואחריהם באור מאור.

ניתן איפוא את רשות הדיבור לחבריו הקבוצה עצמה ונכיה - בהשפעות קלות - את היאור המודע מפי חנוך רוכל (ז"ל) ויצחק בירמן, מטור פקס קרמניץ, תש"י"ד (עמ' 115-119).

ה מ ז ר ב ת.

* * *

חנוך רוכל ויצחק בירמן

קבוצת החלוצים בראשותם

בתחילת 1921 עלה לארץ קבוצה של חלוצים בראשות קרמניץ שמנתה 12 איש, ובת סוף החודש העלייה החלוצית המאורגנת עיירנו שנסבה בחטיפות עד למלחמת העולם השנייה וחקירת מאות בני גורע, ואלה שמות חבריו הקבוצה: 1) אברהם בירמן, 2) יצחק בירמן, 3) שלמה פולאדרק, 4) דינה קרייבין, 5) יעקב ציזין, 6) יצחק איידמן, 7) ברוגים בקימר, 8) אהרוןוב, גרב, 9) אשת אהרוןוב, 10) חנוך רוכל, 11) יעקב דיביכמן, 12) יצחק רוכל.

חשעת הראשונים באוד באגדית "אבאייה" ב-21.8.2.21. השנים שאחריהם - באגדית "פרגן" ב-21.2.20 ובחזרון - יצחק רוכל ב-21.4.4. עם הראשונים באח גם משפחתו עזריאל גורגבוסט, בקרמניץ גמו על הקבוצה עוד שלושה חברים אך לא עלו עמה וחסך קשייה בת דיר מאיר ליטבק, 2) שימה דיביכמן, 3) מוח לייטבק. השתיים נרתעו ברגע החזרון ולא עלו לגורי, ואילו מוח לייטבק עלה ב-1929.

חלק מן הנודע האידוני אשר בקרמניץ שלא בא על סיפורו בפיעול האידונית וחביבותם בגולה אף שלקו בה חלק פעיל, השוויקו לקויים בגורם אך דרש מאחרים: עלות לארץ ולחירות בח חי עבודה. תבואה זו קייפה עשרה, אך מחרם החבבשה לבסוף קבוצה של 15 איש שהחליטה לעלות מיד והחלו בהכנות מעשיות לכך.

"החלוץ" רק החילה עד להחזרון ולקרמניץ שם הגיעו שליחיו וקבעו אוזן החארבנה מוח יזמה עצמית וapk לא כינחת עצמה קבוצה "החלוץ" אלא קבוצה של חלוצים. במגירושה הינו היחיד מדבריהם יידיש ורוסית, אך היה בינייגר גם קדאים שהקיפו על הדיבור העברי בפיגושותינו. קבוצתנו מנגה את רוב העסוקים העזירים שהתרכזו סביב גבן תילדיהם העברי הראשון בעירנו וסביר למפעלי "תרכות" בכלל. בקשי קליטה בארץ מבחריהם הלשון לא בתחוםו.

ארגוונה של הקבוצה והתקבונאותה לעלייה היכתה בליטם בקרבת יהודי קרמניצ'ז. ארץ-ישראל
הפחח בעיניהם ממושג מרופש זהחוק לדבר של ממש.

פעולת "הכשה" מאורגנת דרט היה איז. אך שנים מחברי הקבוצה (חנוך רוכל ויצחק
ביבמן) יאזור ביזמתם הם בקיז 1920 להכשרה חקלאית במשקו של האיכר היהודי איזי
קורטישינר, בכפר המרוחק כ-30 ק"מ מעירנו, ושלמה פולטורך קיבל הכשרה חקלאית בתורות
החולוץ שבגרוכוב.

החלו הכננות לעלייה. אז גשלחו שלושה מחברינו, אברהם ביבמן, חנוך רוכל ופהה
לייטק לוארשא, באוגוסט 1920, לבירר שם אפשרויות העלייה.

בווארשא מצאו שליחים של קבוצות חלוצים מערדים ועירות שרזות. אך גם התאגדות
החודרות "החולוץ" ומרכזת. יחד עם אחרים השתתפו בהקמת חי חלוצים, כן השתתפו
בפעולת המשרד הארץ-ישראלית ואף דרש מאתנו להצרכ לחקופה ממושכת ולדוחות
עליתנו. מ阡 לייטק נעה לחץ זה, נשאר בווארשא ופועל במשרד הא"י עד 1929, שנים
האחריות פירבו, ועם חום הטיפול בטעודות חזרו לקרמניצ'ז ועלו לארץ עם הקבוצה כולה.

בחשאי, במתחנים, יצאו את העיר. הילך הרוח של השלטונות השנה חליפות. קידם
גיוחו לנו חעודות על כשרותנו הפוליטית, אחרי כן החלו לחשוד בנו ולהתנגדו לנו. באחד
חלילות, ינואר 1921, יצאו ברכבת ללבוב, שם עשינו יום אחד, החלפנו את הכהן שבידינו
לדורדים, והשכנו דרכנו לויינה בה החעבנו כ-10 ימים עד למועד צאת האניבר מטריאסא.

באגדית המשא "אבzieha" יצאו, ובנה 70 חלוצים. לאחר מסע של 17 ימים בכל חותם
המזדהה חביבון הגיעה האניבא לחוף יפו. מצב הרוח היה מרום והשירה והריקודים לא פסקו.
והגנה הגענו לארץ מפא. ב-8 בפברואר 1921 ירדנו בחוף יפו, תשעה מחברי הקבוצה
ουם משפחתי גורנגורט, נלקחו לבית העולים בעג'מי, ומשם עברנו לבית העולים שבתלא-
אבייב. עשרה ימים עשינו ביפו ובתלא-אבייב והיינו בחולמים.

בימים אלו פרוטה מהביס, בייחוד היינו זקנים לכוף לקנית בולי דואר ושבון
כביטה. הילכנו לנמל יפו בהדרchtו של יעקב ציזין, למקום פריקת העצים, ואחרי דין ודברים
מושך עם הפליטים הערבים שהחגנו לנו בחורף, - הצלחנו "لتפומס" סירה אחת של עצים,
פרקנו את מסגנה והdrocheno 90 גרובים טביין ותקילין. תשעה היינו, ובחלקו של כל אחד
פלו 10 גרובים. בשמחה חזנו לבית העולים, קבינו בזולים וטבון ומחדרנו לכתוב מכתביהם
חביתה. זה היה שבר העבודה הראשון שהשתכרנו בארץ.

از באו לבית העולים יהוד קוטלביץ ויישאל שוחט וסיפרנו לנו על גדור העבודה
על שם ינטף ארומפלדור, שהקשר זה עחה עם השלטון היהודי לבצע את עבודת המסילה בקו
ראס-אל-עין - פחח-חקואה. הגדור מיסיד לשט זה פלוגה חדשה, "פלוגה בוני מסילות ברזל".
הם ח齊עו לקבוצה לסייע את הפלוגה החדרה של הגדור. לאחר כמה דיניגים החלנו
להיענדות להצעה. עבדות הסלילה הchallenge. היוזם למלאכה והليلת לריקודים. פורד באגדה נלוות
אלינו החבר ישעהו פישמן מקרמניצ'ז שעלה לארץ מהורוכוב, שם גור בשניים אחרונות.

קובוצת קרמאניץ רישומה היה ניכר מאוד בפלוגה דאס-העין, יצא לה שם כקובצת עצודה שובב ומשמעותה שהוציאיה גם חברי לתקידי ציבור בפלוגה חרבנו אברהם בירמן נקבע טרנע עבודה, חנוך רוכל צורף לווער הפועל של הפלוגה, ויצחק רוכל ייפד את העلون של חבדז' "מחיינגו" הקים עד היום צעלוּן של משק תל-יוסף.

קליטנו בארץ הייתה קלה ומהירה. הקפנדן מארד לדבר רק עברית ושימשנו דוגמה לקובוצות אחרות בגודו. מהר קליטנו גם בעבורם ובחיי הציבור. היינו שמחים בחילנו ומאושרים בחיקם החדשניים בארץ. היה זר אולי התקופה היפה ביותר בחיינו.

בשבעה-שבועה חדשנים לאחר הצדרופתנו לבירוד העבודה חל בו הפילוג הראשון. חברי "הפועל הגער" לא מצאו בו את מקומם ועזבו אותו. אולם יצא גם רוב חברי קבוצת קרמאניץ. אחרים מהם הצטרפו בתל-אביב לחבורה "בנין", אחרים פנו לב' נין, לעבודה בניין מפעם האבאה הבריטי ואח"כ יסדו באברהם קבוצה בנאים "בצלא". החברים שנשארו בראש-העין היו אחורי בכך בין מיסדי משק תל-יוסף: חנוך רוכל, יעקב רייכמן וישראל פישמן.

קבוצת ה"בעל הבטיש קינגדער" מקרמאניץ היו תוך זמן קצר בנאים טובים, טריכים, טפסנינים, חקלאים, סוללי מסילות ברזל, טوروים בחיי הארץ ורוואים ברכבה בעמלם. אין ספק, שקיומה של קבוצה מאורגנת שהייתה שודש בארץ – השפייע על המשך העליה החלוצית מעירנו. ואמנם העליה גמבה בלי הרף, עלו יחידים וקבוצות, מספרם הגיע למאוח, ורבותם קלטו יפה.

כזאת הייתה תחילת העליה החלוצית מקרמאניץ.

* * *

דוד זוקמן

השירו השטים על פני העיר קרמאניץ

"זכור את אשע עשת לך עמלק"

— — "גוריל אילו רקייעי — דיילו ימי", כאמור ב"אקדמות", אילו השטים כולם היו קלף, אילו הימים כולם היו דיין — לא היו מספיקים כדי לתאר את האסוזן, את ההזועה ואת ההשלגה שעוללו הרוצחים הגרמניים ליידות חulos ולייהודי עירנו חיפה קראטניץ.

פשדים ושמרגה שנים כותבים ומתראים את האסון ועדין הרבה חרבה לא נפטר, כי אפילו אמר-המילה הכשרוני בירוחם אין בכוחו לחת ביטוי למה שקרה.

מי זה יכול היה לחש לעצמו שמי הכלת בהירדים ישתייר או אם מרוב הגזרות שעלו פג האדמה. מי זה עלול היה לדאות בדמיוונד שטן זורת במלווא זהרה ובו בזמן שדויה היא בערפל כבד בשבייל חלק מדרי מטה, בשבייל היהודים בלבד. "הטש זרחה, השיטה פרחה, והשוחט שחט" (ביאליק). מי זה יכול היה לחש לעצמו שטדרכות פיוועדות חן לכל הולבוי רgel — אך לא לייהודים, שהו הונאלח "רייצקו" מנוקה המחראות יהית ורשאי

להלך על חמדרכה, ואילו אזרוח יהודוי משכיל, ובן רב העיר, יתלו רשאים לחולך אך ורק בApiController.

כל זה קרה, כל זה היה. עברו פז שנות דור. הפכו להיות עם חרפי עיטה גאון - אוולם לעולם לא גובל לשכון את אורתם חיים, ימי השראת היהודית. חייבים הם לחיות נזכרים בכל דור ודור.

קטעי זכרונות פן חיים בראשוניות לביבוש העיר ע"י קרמנים. הפרעות בטרבר תדרונאי. מרצח בחצר בית הטורה. הרוצח ימודים מטבחם וחריזו אותם ברוחבות העיר אל בית הסוחר ולאורך כל הדרכו הכו בהם בכל כלי שחדרמן. ואם קדים בירושלים "כתיב יסורייס" הריהו באין וכאפס מול "כתיב יסורייס" בו עברו יהודים קרמניים ברכבת אל בית הכלא, שם גאל אותם המרות מיסורייהם, ואלה שהצליחו להימלט משם יגאו בהם שבורים ורוצחים בגופם ובנפשם.

חיהים בעיר היו איוםם. מדי יום גזירות חדשות. מדי יום הגבלות וחפטות. אסוד לדרכו על המדריכת. אסוד לאזאת לשוק לקנות צורכי אוכל. על השדול - סמל מגן דוד, לאחר זה חולף בטלי זהוב, אחד מלטנים ואחד מאחר. "טמא טמא קרא..."

mdi בוקר - מהנה של יהודים מובל מבית היוזדראט לעבודה בפייה ואין איש יודע אם עוד יחוור משם. mdi يوم - ידיות רעות ואומות. בלי פלפון ובלי עтон - אף חידושים חדרו ו猖יעו. חנה רצוח את אברהם בריק (שכן שלג), והנה רצחו את המגדה רוזן, רצח של בודדים ורצח קולקטי: אספו את האינטיגנזה היהודית לבן טיבולי, החזיקו אותם שם במאור ובכבוד כמה ימים חזיאר אותם להורג. אף הן חידושים ש猖יעו mdi פעע. חידושים שחייבו בידי טירוף הרעה. המשפוחה של אסידי טיבולי רצח שם يوم יום עם חבילות מצוין. התהנו בפני הטהורים שיטרדו את החבילות ליקיריהם. ותחאר בזפסם: הטהורים היו סבלו את החבילות, חסיחו לחביר אוחן, זהה - זמן רב לאחר שה"אסירים" כבר נזרעו עד אחד על הר-הצלב (קְרָעַתָּאָזָוָא) הסתו לבן טיבולי. חייכרים שהי באים עירית דרך הר-הצלב חייבו לזכור את חידיעת האיזמה.

בשעה שיש לפנות ערבי היה האנשים נסגרים בכתיהם, לא העיזו לאזאת מפתח הביתם מאושרים היו אלה שכיסו משוכפת הייתה להם, או חדר מדרגות מרוחף. הם יכולים למחרת לשבח יהוד. ואילו מי שגר בדירה עם בניתה גבדלה - היה גיזו להחיחך לבדו עם המחר ועם האימת, ולטքיב לנקיותם של הרוחחים, ולא היה בשום אם לא יתחשך למי מהן לצלוף לחלוון הסגור, דבר שהיה קורה כמעט mdi לילו.

וחגידרות מתחדשות: הוTEL על היהודים לספק לשטרכות מאתיים מעילי פרוות, להביא את חסף וzechav ומטבע זר. וחייבים נטהרים ומושלים עד כדי כך שהי גדרקי בחר ברי לחקדים ולטסוד את הזהב שבדרשותם, את המטבע הזה ובן מעילי פרוזות, כאשר יהו אלה דברים זוראים או דברים שבגנבה וגבילה.

עלולים לא אשכח אל ליל-האיםם בו חרסו וסדרו את בית חכמתה הגדולה, השמיים האדירים וכל הלילה בקעו ממש קולות גוץ. אחריהם לא ניתן היה לתרוט את הקירות החזקים.

למחמת חיים בלבתי בכורק לעבורה בחוץ קבועה של 40 איש עבדנו ליד בית הכנסת. עבדנו ובכינו על חורבן בית המקדש של העיר קרמניצ'ן. בכורנו גם אלה שרגלו לא דרך מעולות במקומות זה בחיווחו על חילו. המחזה היה גורא: אידיוט פגין ללא גג, קידרות מנדחתים ומשתיריהם מכבים את החורבן. השטחים כורטו עננים שחורים, כי שדיות "המקדש מעט" חישו את רוקח השדרוגיה של קרמניצ'ץ היהודית. ארכוי חייתי קשר לבית הכנסת קדר עז, שבאים רצופת חיותי משוריין יחד עם אביו זיל במקלה, עם חזגיים מפזרטסיטם.

חחיים הלאו וגעשו קשיים פירום ליום. הגער חיפש דרכים כיצד לחזור מן העיר כי היו שמוות שחורתם מחקרים, אך היו אלה רק שמוות שווא, "עוזרא פראח", בפרעל לא הרاء חרוזים כמעש כל החגודה. חמאב החלך ויחממייר, היו היהודים מוכרים כל מה שהיה לחם, באפס כסף, כדי לחיות אה נפש ואות נפש האטף, האיכרים מן הכהרים הסמוכים היו שתחבבם עיריה וקורבנות חמורת קפה או זורכי אוכל אחרים את מיטב הדברים שכבותי היהודים. היודנראט פאה רבות כדי לארבן עזרה לפזרת, פחה טבח רחמסקי שהייר מקבלים עטפיין בירם חגיל חרבה אגשיות פרהמת רעה.

בפברואר 1942 נתפסתי ב"טזרד" אגערך ברחווב וחסינו אורחי למבחן עבורה בעירו דוויניאח, בתוך קבוע גדרות של עובדי כפיה. היו שם יהודים בס מזרחה, דרוםיה וצ'כיה. פsem ברחטי אל חදעת המחברת "איסקרא" שביצה פעילות סוערת בגדר חוכבשים חגרמניים במקומות שונים של אודראינה חרוסטה. מחרופשים בחילילים ברמניזם נשלחו לבצע פועלות גזירות וקיבלו אוחrotch האטיגנות מהבא חרושט. באחד הימים נתפסתי יחד עם עוזך כמה חברים זענוז בבר לטלות אונטרו, אך הפרטיזאנטים שפעלו ביירות שבביבה חתגבו וחלו לכבוש את העיר פבלוגרד ואונזדורן צילנו. עיר זו עברה כמה פעמים מידי לידי עד אשר חוסמדה עד תום ע"י הגרמנים.

בסוף שנת 1943 צירפו אורחי לאבा חרוזי, ומשם - לאבा חפורני, לריביזיה הרבייעית וחשתחתה בקרוב על ברלין.

את פולתה של חදעת המחברת חיארתי לאחר זמן ברוטה בחובות מיוונית "איסקר שערע זואדו". ולבטוך, בשנת 1945, זכייתי להביע לישן הנצחון על חרוצחים גרמניזיט. **תירגם מײַדיש - יאחָק דּוֹבָל.**

הלבן לעולמים

חנוך רוכל ז"ל

(קטעים מהחוברת שיצאה לזכרו, בשלושים למותו, ע"י קיבוץ תל-יוסוף)

בג'ראט נוינעז

נולד ביום י'ב אדר ב' תר"ס (1900) בעייד קרמניץ. בן למשפחה מסורתית, אמידה וברוכת בניין. את אהבה לארץ ישראל ולשפה העברית ינק חנוך עם הלב אמר. שיר הערש הראשון שקלט בעריכתו הווער בעברית. כבר אז סופר לו כי בימי קדם במרחקים היה היחח עיר, ואבוחזך הקדמוניים לפנים גרו שם... אוזי היין עט". היחח זו אמא שפרינצקה שמנועדריה נחפה לדיוגות בכל להט נפשה והଘילה לירצאי החליצה (אחד שעש במשפט) את הכמיהה לארכ'-ישראל ועיינרנעם לענייני צייבור. ביתה היה אחד משני הבתים בעייד קרמניץ בהם הייתה העברית שפת הדיבור הנאדלת, בגורוף לאידיש, שפת החולין.

מה היה ה"אווניברסיטאטור" של חנוך? חומש עם פידוש רשי' הוא למד ב"תדר" מפי "שמעון מלמד", יהודי למדן גדול אף קפדו. היה נזקט בכלל "חוטש שבתו - שרנא בנו" ומצליף בתלמידיו ב"קאנטשיק". פעם הצליף "המלמד" גם בר. חנוך חקוקם נגד העוול שנעשה לו, התפרק נגד "המחנך" וסומו שגבב את ה"קאנטשיק" ורחביארו. בזאת הסתיים חלב הראשן בהשלתו. לאחר מכן הוא עבר למלוד בביתה.

בשנת 1913 נכנס חנוך לבית הספר התיכון למסחר, שם למד שנחיתים, בו בזמן למד מקצועות יהודיים מפי מורים שבביתו. ובהנה פרצה מלחמת העולם הראשה, החזית גורסתית-אוסטרית התקדבה ובתי הספר התיכוןים שבעיר נסגרו. אז נשלח חנוך לאודישטח, שם עשה שלוש שנים (1915 – 1918) וסיים בית ספר ריאלי בהצטיינות. שלוש שנים שהותו של חנוך באודישט הטעינו עליו את חומרן יותר מכל תקופה אחרת. באודישט היחחה קיימת איז "הסתדרות תלמידים ציורניים", שיחחה פעולה חינוכית ערחה. חנוך לקח בפעילות זו כל להט נפשו, ובחיותו בכיתה האחורה נתקבל גם ל"החבר" הוא ארגן הסדרונטט, הציורניים, וזמן מה היה גם חבר בוועד הציוני העירוני (זהו בן שמונה עשרה בסך הכל), לוחם בקנאות נגד רבייזירגיזם ובעד "הגשמה עצמית".

עם שובו לקרמניץ, באוגוסט 1918, נתקבל חנוך לבית הספר התיכון למסחר כמורה ל"דוח", ולפי עדותו של אחד תלמידיו "היה חורב מז המסגרת הראשית של מקצוע זה, חורה בעיקר תולדות ישראל וחייב את תלמידיו לדיוגות ולעליה, חור הקפדה על דברי". בז בבד נכנס חנוך בכל מאורדו לפועלה בהסתדרות הציונית המקומית, וחתמן בעיקר לפועלות תרבות וחינוך, ארגן חוגים של גווער ללימוד ציונות ולעברית

וביזמתו נועד בקרמניצ'ן בין חילדיים העבריים הראשונים.

באותה תקופה הגיעו גאנדרות עברית לנוקודת שיא ובאמצע שנות 1919–1920 עבר לדיבור עברי בלבד. ובתווך גאנדרות בא אליו שודד מולגוי, בעניין שהוא מטעם הרשות, וחנה שם אותו דבר חנוך עברית בלבד, באמצעות מתורגמן. שפה אחרת איינז'ר יודע. פעין "אליעזר בן יוחנן של העיר קרמניצ'".

ומכאן – לייסוד קבוצת חלוצים דאשוניה, שהחלה לחתארגן בשנת 1919 אך יכולת לא נתקה לדרך ורק בסוף 1920 והגיעה אראה ביגואר-פיגואר 1921. תגאי חמוקם לא איפשרו ה拜师学艺 חקלאית מאורגןת לקבוצה כולה. אך חנוך עזמו עם פוד חבר אחד עבדו קץ אחד בחווה של חקלאי יהודי בכפר קווטיפשינגה הסטוק, בכל עבודותיו שעשו. בשלחי שנות 1920 צפע חנוך לווארשא, עם פוש שניי חברים מטעם קבוצת החלוצים, לטפל בחשנת ושיטות עליה ושהם חשובים אהווים.

או חכגרותיו של חנוך הבירר עד מהרה עסוקי העלייה והוא גדרש על ידם לדוחות בזמן מה הוא עלייתו ולהצראף למרכז "תחלוץ" בזרישה, אך הוא דוח את החצעה ועלה עם קבוצתו קרמניצ'ן בזמן חמיוולד.

* * *

בארץ – י. ש. ר. א. ל

בגיאו ארצה ביום 20 בפברואר 1921 הטרך חנוך פיד לגדר העברודה על שם יוסף טרומפלדור, לפולוגה ראס-העין,ஆן עסוק בבניית מסילה ברזל. הוא החבל מימיו הראשוניים בגדר העברודה כאיש בעל שיעור קומה, חטיין בכלל אנגלי, ידע לנוח כל בעייה למרכיביה השונות. מישנתו הייחודה ברורה ובחורופעותיו באיבור משך אליו שומרה לב רבה, דבריו נשמעו תוך הקשבה והיה לו כוח שכנו רב. אין תימם איפרו שהוא חפס בתרה שטובה בין ראש גדרה העברודה, מילא תפקידים מרכזיים בשוחים שודדים, ניהל לעתים קרובות את ישיבות המועצה ומוסדות אחרים ועשה זאת בתבונה רבתה ובכשדונו הרבה.

וכשם שהציגין בקשרו הסברת ותגובין רב בהרפעותיו בנאותם ובשיורתם כך האסרים גם בכתיביהם, עדרות וברות של רשמיות בגושאים שוגדים הוא פירסם, בעיקר ב"מחיינז" של גדרה העברודה. המשך שפירסם בקובץ גדרה העברודה "מן המסתכת" על היסודות האידיאולוגיים של הגדרה, השיטה הכלכלית והאגדונית שלהו, תפקידיים ותחות מועלותתו – היא היצירה המקיפה והמעמיקה ביותר שנכחבה אליו מעתה ודרך של הגדרה בכל שטחי חפובלות שלו.

בשלוש פולמוסים גדולים היה חנוך רוכב פעילותו בגדרה העברודה
1) פולמוס כפר-גלעדי – חל-חי, כאשר הנהלת הגדרה החליטה על מיזוג שניי קיבוצים, וזה בגין עמדתה של הנהמת החסדרות. עקב פולמוס זה הרגא חנוך לזמן מה מן החסדרות.
2) פולמוס פין-חרוד – חל-יוספ, כאשר אנשי עין חרוד חבעו את גתוקם מגדרה העברודה אשר אליו השתיכו לפי כן. 3) הפולמוס האידיאולוגי נגד אנשי השמאלי שבגדרה העברודה,

שובייא לעזיבתם את הגדרות ואות חגיינטם לרווחה הטרובייטית, אך גם - לחבראה מוסדרת של החזקה קיבוצית.

חנוך היה אחד המפעילים במאבקים אלה, גאנץ לעקרונות היסודי של גדרה העברודה והתייאב בראש חלומות נגיד הסטיה מחרך המקורית שלו. בו בזמן זכה הוא ליחס של כבוד גם מצד מתנגדיו ואפילו חריפים ביותר. הכל הכירו שהוא גאנץ על האמת שלו, על מצפונו.

ואלו החבאות העיקריות בדרכן חייו בארץ: פלוגה גדרה העברודה בראש-העיר, פלוגות הג'יפים, פלוגה תל-אביב, רמח רחל בירושלים, קיבוץ כפר גלעדי, קיבוץ תל-יוסף, כל אלה במסגרת גדרה העברודה ועם פידוקו - במסגרת איחוד הקבוצות. חפקידי מוחץ לקיבוצו - שליחות ללייטה מפעם "החלוץ" בשנים 1935-36, ציר בקורס הראשון הצעוני העשאים בציירין בנדיג יהודי ליטא, ריכוז המפעלה החינוכית של איחוד הקבוצות וחקיבודים. ובשנים 1942-43 שימש כמצביר מועצת פועלי ירושלים במשך שנה וחצי, אך סירב להמשיך, על אף הצעדות ראשי ההסתדרות. בשנת 1933 יצא לפולג פועל א"י. היה ציר בועידות רבתה של המפלגה, ההסתדרות, הקיבוץ המאוחד ואיחוד הקבוצות וחקיבודים, חבר אסיפות הנבחרים השביה של בנט שטאל. בשנת 1932 נושא לאשת את רחל רצני וגדלוו לחם בן ובת, חברות בקיבוץ תל-יוסף.

בקיבוצו היה חנוך מפורה ומעורב בכל. היה מלאה שאיכפת להם חבל. געגה לכל משימה וחקיר שנקרה להם ושהוטלו עליו. רב היה חלקו בענפי המשק השווגנים: כאחד חבורקים הראשונים וחסורים בעדר חזן, כפלח דרכב על מומחי הטרקוטר במשרת יום או לילה, כאיש מטה. אך עיקר עיסוקו בעסק היחת פועלתו בשדה החיבוך. הוא היה בין מעכבי ובודאי החיבור במשק ובחינוך קיבוצית. בעל זיקה נפשית לחינוך הדור הצעיר, ליווה את הילד בחינוך מבית תמיינקו ועד לבגרותו והיה מחלומיהם להשכלה גבוהה של בני הקיבודים.

חנוך בעל חזקה העמוקה לאורח החיים הקיבוצי עשה הרבה לחנחלת ערבי קיבוץ לדורות הבאים. עם זאת לא דבק בו שט' "זרמי החומרה" ופתח ערך אורתנו בחמיטתו המורדרנית את בעיות החיבור ותיה פחוות להבנת מאורורי הרור הצעיר. בלי שעסוק חרוא בעמו בהוראה, השקיע חנוך את עיקר מרצו הנפשי וחינוכתו אליל בחודם בעיות החיבור. יותר משדרש ופסק הלכוח, - האזין, התענין ושאל, אכן, חכם היה הארץ. דבריו היו שוקלים ושלודים. ברק החכמה שבעניינו חביע יותר ממן חגילים.

בשנת 1965 ביקר חנוך ברוטsie הטרובייטית. היה זה מסע ממושך שככל ביקוריהם בקורחויזים, במוסדות חיבור חיכון וגובהה, פגישות עם טופרים, יהודים ולא יהודים ועם מנחים החקלאות הטרובייטית. ראה הרבה, למד הרבה. גם ניסח לחסקי הארץ חרותים את ישראלי העובדת ואת החיבור קיבוצית. וזכה גם שם נשמעו דבריו בחשבה ומחורק יחש של כבוד. לאחר שובו הרצה על ביקורו זה בחזרמנויות שונות ובולם טורית ריבאל, בפניו חרג של אנשי קדרוניז המהעניניים בגורושים אלה.

יחסו לקרבות חשוואה בא ליפוי ביטוי בהטף שהוא הספיק את חיים חרודי, חבר

צעיר יליד תל-יוסט, שנרגץ ע"י צעירים בריטיים בחזר המשק. וככה דבריו: "חברים נאסף אל עמו", אולי כך. העם על מילווניך נאסף לשם. מתוך צעירים, מתוך חסונים, מתוך צדים, מתוך חפאים מפשע, צמאי חיים, הם ניספו בבל היוחם יהודים-קדושים, אליהם נאסף חיים".

את קרבנות השואה הוא רואה איפוא כעומדים בשורה אחת עם כובשי המולדת הנופלים על משמרם. באלה בן אלה נופלים "בל היוחם יהודים קדושים".

* * *

וּמָתַת דְבָר

חנוך נפטר אור ליום 21 בדצמבר 1970, לאחר מחלת ממירה. עם הסתלקותו הלא מאחנו אחד החברים הוותיקים שעיצב את חייו החברה, היתרתו קוראים בחינוך ילידי, ולבטים שימוש מורה דרך ומבחן.

והudeau של יוזאי קרמניץ בישראל אייבדה עם מותו אחד מטובי בניה, אישיות דבולה. כאשר הגיעו לקרמניץ המכבים הראשוניים של חנוךמן הארץ, בשנת 1921, אמר סבא שלו: "אם אמונם תקום בימינו מדינה יהודית – ודאי שחנוך יהיה בה שד החינוך". ואולי אכן הזקן, רואי היה חנוך לכך. אך הצניע לבת דברכו, דרך "ההגשמה העצמית".
יהי זכרו ברוך.

לוקט מתוך החוברת של קיבוץ תל-יוסט
על ידי י. ר.

* * *

רחל גבע-בריק – שדות-ים

אלעזר (לווז'ר) בריק ז"ל

אי אפשר לספר על אבא, לאזר בריק ז"ל, בלי להזכיר אל קרמניץ עיר מולדתו, שביל מה הייתה לו – שם המקור. שם שאב את אהבת העבודה, את השמחה ואת אהבת החיים, ומתוך ספרורי שלו על קרמניץ וסיפורי הידידים הרבים יוזאי העיר, שהיו מוכנסים וbabים לעתים קרובות לביתנו בתל-אביב – שאבנו גם אנחנו, הבגדות, את האהבה לעיר ולאנשיה והכרנו אותו כאילו חיינו בינויהם, שכן תמיד היה ביחס פתוח ופקודו אותו וגרכ בנו יוזאי קרמניץ, מי שהיה קרוב משפחה, ידיד המשפחה או אפילו רק שמע את שמה.

נולד בקרמניץ ביום 18.1.1888, לאביו בעריש –
בilly-בריק ואמו שרה-שורצקה.

האב בעריש היה מסגר, אומן במקצועו. בית מלאכתו היה ברחוב שירוקה, שם

ההפרנס בכבוד. היה בר-אורין, ידע למד ומיוחד אהב ללמד משניות. היה בעל חפילה יוצאת מן הכלל, בעל קול ערבי וחוש מוסיקלי בלתי רגיל. בשבחות ובଘיטים היה עובר לפני החיבת בית חנוך של צבי מנחס רוכבל ובני אדור הצעיר החנן על מגידותיו.

לווזער (או כפי שהיה מכנים אותו בגעוריו - לוסקי) היה צעיר לבנים וחביב במשפחה. קוגנדס גדול היה, אהב לzechok ולהזחיק. בעודו ילד למד ב"חדר" אבל לא המשיך בלימודיו. ראשו וידיו היו בעבודה ואמנם בגיל צעיר נכנס לעבוד בבית המלאכה של אביו, שם למד את העבודה ושם ספג גם את האהבה לעבודה. מגוריו נתקיים בו "אהוב את המלאכה". כאשר התבגר - פחה בית מלאכה שלו ובין השאר היה מייצר עגלות חורף לילדים. רבים מלוקוחותיו היו נערי חבוים "שאקזים", וכאשר מסר עגלה לשיג'יך היה מלמד אותו, כדי להשיאו חזויה עליו, גם שיר, טగולח לנשיעת טובה וטהייה:

לאך-לאך-לאקיס (וחקלקות)

בוויים מאקיס (מכות)

איידן ברוכיס (ברכות)

בוויים קאדווחיס (קדחת)

טבלי להבין אם שר המילים היה השיג'יך יוצא שמה כשעגלתו מוחקנת ובפיו שיר....

בית המלאכה היה שוק חמייד ילדים מהחצר ומהטביבה שנמשכו אליו ומש דבקו בו. היו אהובים לראות אותו בעבודתו, כיצד הוא הופך במהירות חות ברזל פשוט לזרות גפלאות.

בשנת 1923 עלה אבא עם משפחתו ארץ ויחישבו בח'ל-אביב. הוא לא היה זוק שיקלטו אותו, חזן נקלט בקלות ללא בעיות. ולא זו בלבד אלא בידו היה מעין מרכז קליטה, שירות מיזגאי קרטנייך היו מתגוררים בבעיתו בבואם ארצה וגם היו געדרים על ידו בסידורם.

פחח בית מלאכה שלו ותמיד עבד בעצמו "איך קען נישט ארבעון ביינעם" היה אומר, היה סוטך רך על "מיינע צוויי באריםטע הענט" שחמיד יפרנסו אותו. עבדתו הייתה גורמת לו הנאה, בבחינה "טוב התנה מאכיע כפין", עבודה שבמר - חבל היה לו למסור אותה ללוקה, אבל להימרד ממנה. "בבוקר אני קם ומלטך את מעשי ידי". כמו אביו בעריש, היה גם הוא אומן-אמן. סבכת ברזל לחלוון, גדר ברזל - לא עשה אותן סתם כר, אלא חמיד צירף משתו אמגוחין: פרח, עלה, קישוט כלשהו, לפי יצירחו ולפי דמיונו.

למדן לא היה, גם את השפה העברית לא קלט ברاوي, אך היה אהוב לשบท ולהקשיב ללייפודים, לקיים "חוות מחאקס בעפר רגלייהם של תלמידי חכמים". עם זאת היה מצפת מסוקים ומחבל בהם שיחו, בנוסח טובי החולב. כאשר קיבל דן, הצעיר הנכדי, דמי חנוכה מסבא-בריך וחחלבט: "אז מה אקנת בזח" ענה לו חד וחלק: "קננה לך חבר".

היה איש משפחה חס, נכדיו דבקו לאחבה אותו והוא היה מתחזק בחברות. כל שלוש בנווחיו הצערפו לקיבוצים. ואם כי הוא היה רחוק מഫיסת חועלם הקיבוצית - קיבל זאת בחבנה, לא מיחה בחן, היה מבקר אורחן מפעם לפעם ו;brוג'ע עצמו די בטוב גם בחברה הקיבוצית.

תמיד היה עובד ושר, מhabב היה בעיקר פרקי חזנות, היו חזנים שהיה מעריך אותם
ומהלך בשכונות ברגלא לרמת גן ובailleו לפתח-תקווה, אם החפלל שם חזק טוב. ובסכנות אחר
הצהרים היה הולך ל"אוחל שם" להקשיב לחזנים ומקהלותיהם.

חשש ההוטר לא אבד לו גם כשהתעורר כליל באחרית ימיו. תמיד החלוץ והחכם.

היה איש חברה ואיש שיחה ושמחה. בעל מגז טוב.

כל ילדי השכונה הבירוהו. בדרכו לבית הכנסת, אותה עשה يوم יומם עד יומו
האחרון ממש, היו הילדים מתיצבים לפניו: אני דני, אני יוסף. כך הציגו את עצםם,
כפי ידעו שסבא בריק כבר אייננו רואה, והוא היה מכבד אותם בסוכריות. עזרו לו לעبور את
הכביש, פינו לו דרך.

- - -

שלוש פעמים ראייתי את אבא בוכה: כשבנפטרה אמא, כשהודיעו ברדיות על כיבוש
קרמניץ ע"י הגרמנים וכאשר נאלץ למכור את הסדן שלו שהביא עמו מקרמניץ. כשמכר את
הסדן - ישב ו בכאה.

נפטר בפורים תשל"א.

יהי זכרו שמור וברוך.

* * *

יהושע גולברג

יצחק ברץ ז"ל

ערב אחד היינו מסדרים בספריית ריב"ל עם האחים
ברץ, יצחק ופיבבל מטוריונטו שבקנדיה, לרוגל ביקורם של
פיבבל ואשתו בארץ, והייתה לנו שעה של קורת רוח בפגישת
בני עיר רוחקים-קרוביים. זה היה ביום חמישי לשבעו,
7.6.1933, ובשבת בוקר יצחק כבר לא היה בתים, הוא מת
מהתקף לב, ומותו הפתאומי הדיחים את כל ידידיו הרבבים.
אייזק ברץ צולד בעיר קרמניץ בפרבר הדובנאי
בשנת 1909. אביו, ד' ישראלי, היה סוחר עדים ידו
ומקביל מאד הן בחברה היהודית והן על חוגי השלטונות
הלאומיים הפולני שהיה גם בעל נכס-קרעך רבים,
ראחוות, ובתוכם מנזרה גודלה (טארטאק) בכפר סמיגא,
בין קרמניץ לדובנה, העניק לר' ישראלי ברץ זכיוון בלעדיו למכירת תווצת המסדרה. החוגים
ארגוניים התערמו על ברץ, אך הקורטור הפולני של הליאומים, פונגייטאודסקי, היה עוזנה
לهم כי ברץ הוא יהודי הגזע ושיש ואז שהזיכו נספר לו גדרה ההכנסה של הליאומים.
abitat של משפחת ברץ היה בית פתוח לאורחים שנתקבלו ביד נדיבה ובסבר פנים. כל הבנים
היו עוזרים לאב לנחל את העסוק שלறחיבתו.

בפזמון מלחת העולם השניה נמלט יצחק לרוסיה, ואחריו נידודים הביאו לעיר אלטס-
אתה שברוסיה האסיאטיבית, שם הכיר את אשתו לעתיד, את חסיה. בתרום המלחמה חזרו למולדין,

לעיר שצ'ג'ין, ובשנת 1948 עלו ארצה, וקבעו מושבם בעיירה יהוד, שם היו מהמתיישבים הראשונים. איציק פנה גם ברוך למסחר העצים, ראת יהוד הוא מצא חולמת לארכיו. במחאות העיירה הוא רכש חורבה ערבית ולידה חצר נרחבת והזdotות לחראיזוח, כאשרנו המחרי דיזיינוחיו בענף זה הגיעו תקופה שנייה מעתה לחישגים מפליאים, החורבה הפכה לבית יפה ומרוחך, ורחצה למחסן עצים גדול.

איציק היה אהוב על הבריות, בעל לב רחב ויד פתרחה, נזכר תמיד לעזרה לאנשים, אם בעזה, ואם בערבות לבנק ולאם בחלוואה ואף ע"י מתן בסתר.

הלווייתו הפכה ליום אבל בייהודה. כל הטוחרים סגרו את צדוקותיהם באדרfn טפוזגוניג', ראש המועצה המקומית ועובדייה, פקידי הבנק, אנשי המשטרה ועוד רבים לירנו אורתו בדרכו האחרונה.

מורחו הפתורומי היכה בהלם את יוזאי העיר קרמניץ. המנוח השאיר אשה, בת נסואת בן המשרת בזאהל.

יהי זכרו ברוך.

* * *

ש. טיטלמן

קלדה שניאזר זיל

נפטרה ביום 19.3.1971.

אחת מהדמות הבולטות בפרבר הדובנאי שבקרמניץ. אשתו של משה שניאזר, יצואן תבאות אמיד. הייתה מעורבת בין הבריות. עזרה הרבה לנרצחים בקרמניץ. ביחס היה פתוח לפלייטים שזרמו לקרמניץ לאחר המהפכה בערים ובחוץ כלל, וקלדה דאגה לארכיהם. במלחמת העולם השנייה כשהיו הם עצם פלייטים ברוסיה - השתדלו לעזרה לזוולה במה שאפשר היה.

בתבניות ארץ התישבו ברחובות וגם שם המשיכה קלדה בפעולותיה. הייתה אהובה על כלותיה ונכדיה, ויוזאי קרמניץ שכארץ התייחסו אליה בכבוד.

הייא נפטרה באופן פחומי, בחשאייה בן וASHTO, נכדים ונינים.

יהי זכרה ברוך.

* * *

מ. גולדנברג

אליהו (אלי) שיפריס זיל

ב-26 בינואר 1971 ניספה בחארונת דרכים קטלנית אלי שיפריס כאשר המכונית אשר בה נהג נמחאה כליל. בן 22 היה במוות. בוגם של גותה וירוסף שיפריס, שעלו ארץ מפולין בשנת 1958 ואחתם שני ילדיהם, אלי ואחותו העזירה ממנו.

עם גמר לימודיו התחיל אלי לעבוד בחברה למכירות מכוניות, כמכונאי, התגייס לצבא הסדר ושהשתף בתור סמל במערכה על ירושלים ובכיבוש רמת הגולן.

עם שיחרורו מהצבא חזר למקום עבודתו הקודם, נחמנה כמנהל המבירות ובאותה המכוניות של החברה אשר בה שירות מצא את מותו הטרagi, בשעה מילוי תפקידו.

אלי עמד להחחתן בקרוב, אף רכש לעצמו דירה ברעננה, שם חשב להשתקע.

עם מותו אבד לגותה וירוסף בן מסור וטוב לב, בעל דרך ארץ, ולאחותו - אח דראג ורע נאמן.

יהי זכרו ברוך.

* * *

פ ס י פ ס

(הכלל והפרט)

לודד רופופורו היין בהגיונו ארצה - ברכה לבבית. טרם החליט בדעתו אם להשתקע בא או לשהייה ממושכת בלבד. אולם הוא כבר נרתם לעובודה בעריכת "קול יוצאי קרמאניץ", והקוראים וಡאי יהנו מיכלתו ומגינויו. כזכור, היה הח' רופופורט פעיל ב"סוציאיסטי" של יוצאי קרמאניץ שבגיאו-יזוק שנים אחדות, מנצח הארגון. גם פעל להפצת החוברות שלגנו, מעודד אותו במכתביו ותודם מפעם לפעם מפרי עשו. אנו מקבלים אותו בזידועות פתרוחות לחבר לעובודה, ומחלים לו בריאות טובת וסתגלות מהירה לארץ ולישבים בה.

לאחר שח' רופופורט שהה שבועות אחדים בקיבוץ מענית, הוא קבע את מושבו בתל-אביב. קיבל פגימות חממה נערכה לו ביום 3.6.71 בספריית ריב"ל, ותח' רופופורט קרא מפרי עטו להנאתם הרוחנית של המסוביים.

ב ס ו ד ו ו ת י ק י מ

לגיון יובל החמישי של העלייה החלוצית מקרמאניץ נפטר ב-8 בפברואר 1971 בדירתו של שלמה פולטрук בתל-אביב שרידי הקבוצה הראשונה ומשפחותיהם וכן כמה

ידידים וקרוביים מאנשי קרמניץ' והעלו זכרונותמן מהחוויות של ארכט הימאים. חברנו רוכל קרא לפני המסובים מכתב שלחו אל הווריו בקרמניץ באפריל 1921 לאחר שהייתה של שבוע ימים בארץ, החרטמוות של חלוֹן צעיר ותיאוד צעדי'ו הוואנסים בארץ ומחשובתו על חתידי.

חברנו פולטורך בידח את המסובים בקטני הומור ובשירה מימי "בראשית", כאשר "חי ימים", ואלו חברנו פנוּת הביע את החרטומו שווא נושא בלבד כל חיים, על אשר נפל מלהסתפק לקבוץ חראנסקה מהמת גילו הצער, זבשל בר נשאך בקרמניץ' לזמן רב דעה רך ב-1933.

ומצדנו בגיד לחבר הותיקים שלגנו: "אָפַדִי זֵיכְתָכֶם שְׁלָא בִּיְשָׁה אֶת יְלֹדוֹתְכֶם".

(ועיין ברשימה "יובל הפליה החלוצית מקרמניץ").

אורחים מהויל

לאחרונה ביקרו בארץ כמה אנשי קרמניץ' הגרים בחו"ל וهم: 1) עזריאל גולדשטיין, פריז, 2) אנשיל זילברג, רוגיניבג, קנדזה, 3) חילדה שורודזאף לבית רויט ובעלה אברחט, ניו-יורק, 4) פיבל ברץ ורעיתו, טורונטו, קנדזה, 5) גרשון שקרניצ'יך ורעיתו, ניו-יורק, 6) יצחק זוקמן ורעיתו בנייה, 7) חזק הנודע קרואלניך-דרז'יזוילזבר, ניו-יורק, 8) אברחט ברשפ, לוס-אנג'לוס. הם נפגשו כאן עם בני משפחה ריידרים, אנשי קרמניץ', כל אחד בחוג הקרוב לו, ולמשפחה שורודזאף וכן למפחחה ברץ גערכו מסיבות של קבלת פנים, באולם של ספריית ריב"ל. כרגע בנסיבות אלה, הוועלו זכרונות של זולבי הומור, שהחיו בארץ העיר קרמניץ', זרו מקרים משוחפים בחצליומים שנכדים, בס קראן קטעים מתוך "ספר קרמניץ'" הארבעוני, ושדרה אוירה חממה של ידידות-אמת.

חתונת החתב של יעקב שפיר ורעיתו חנה לבית פולטורך חותגה ביזנאר 1971 בטקסה

משפחה נרחבת, ומן הרואי לספר בחזמונאות זו מקצת מהלדות חייו, בחו"ל ובארץ.

בקרמניץ' היה הוא מעמודי התווך של התפקידים האזרחיים כבוד החמשן, יד ביד עם ביסו ברזיה לגוטברג. הוא צולד בעיר דרבנא, ולאחר מות אביו בגיל עזיף החזק יעקב פילדותו בקרמניץ' בבית סבו אביה וידע פרדי וסבל. אך הרוות למרצו וכשדרנו סללו לו בכוחותיו הווא את דרכו בחיים ותגייע לאיבטיטוש המפלתי למורים ברילגא, שהיתה טכנייה מפורסמת לבתי ספר יהודים ממשלתיים. שנים אחדות היה שפיר מורה בשיעורים פרטניים ובביה"ס היהודי המפלתי שבקרמניץ', ועם חזרתו הרשות של בית-ספר "תרבות" – עבר להוראה בראשתו זו, קורס בקרמניץ' ואחרי כן בזוריירץ ובאוסטרוב-סזובייצק, שם כיהן כמנהל בית הספר. בימי מלחמת-העולם הראשונה, כאשר שירות בצבא הروسיה היה חבר בוועדת איזורי של חיליליםazioreyim במיינסק, ובשובו לקרמניץ' היה פעיל בחיקם האזרחיים ובחיים האזרחיים בכלל. אף גבלו כמה פעמים בבית סוהר, זה בימי פטליורה זה בימי חבולשביקים, יחד עם בוזיה לנדברג, ד"ר ליטבק ומנהיגים זיידניים אחרים. עלח ארץ באנת 1936, השתקע בתל-אביב ונכנס מיד לחוראה בכיתות מיוחדות לילדי מפגריטס. הוא שחנית יסוד, יחד עם ריבקה ברונשטיין זיל, לארבון עולץ קרמניץ' ובמשך שנים אחריה

היה מפעילי הארגון. עם החזרה הפוכה בריאותו הוא פרש מפעילותם זו, אך עוקב בדריכות ובענין אחר המתהווה בארגון. שפיר הוא נואם מהונן בשלוש שפות (עברית, יידיש, רוסית), וגם "מושך בעט סופרים". ברוסיה שימש קורספונדנס לעתון הליברלי "רוסקויה טלובו", וגם פירסם מאמריס ב"קרומעניצער שטימע" ובארץ פירסם (ומפרסם גם כיום) רשימות בנוסאות חינוכיות ב"דבר", "למרחב", "דבר לילדיים". הוא עבר את גיל הגבורה, ואנו מעריכים לו ולרפקתו חנה הרבה נחת, בריאות ואריכות ימים.

מהגעשה בסאסיטי שבניו-יורק

חילופי גברי חלו לאחרונה בסאסיטי; המזכיר היוזא, דוד רופופרט מסר את כהונתו למזקיר הנכנס, וויליאם קוגן, ואיחולינו שלוחים לשנייהם. אנו מעריכים שהחבר קוגן יפתח גם הוא, כקדמו, פועלה פוריה וגם יכולות להרחב את חוג קוראי החברות שלנו בין חברי הסאסיטי.

עם זאת נערך לחבר רופופרט מסיבת פרידה הביבית, צוינה פעולתו המצויה והמוצלח ואיחלו לו הצלחה לקרה השתקעותו בישראל.

חלן זויניגרבג, המשורדה בת קרמניץ, ובעה יעקב השיאו את בנים אורdon לבחרת לבן זוזאן פישר. לבסוף נערך מטבח הסאסיטי ב-10 בינואר 1971. מיטב איחולינו למשפחה זויניגרבג ולזוג הצפיר ואנו מקווים לראותם בחוכנו במרוצת הזמן. הלא מפרסמת מפעם לפעם שירים ביידיש החדריים כמויה לרוחה של ה"אלטער הייט", גם ב"פנקס קרמניץ" פורסם מפרי עעה זבן בספר קרמניץ שיצא לאור בארגנטינה.

דמותו הנלבבת של חברנו הנכבד והוותיק בניין בראשו – חוותה בחברת הקודמת (עמ' 41) בתוך "שר הקליטה" לאנשי קרמניץ בארץיה הכרית בשנות הראשונות. ביחסים הביעוני ידיעה על פטירתו ואנו מביעים השמחותנו הכנה בצעדים של בני משפחתו ושל ידידיו אנשי קרמניץ שבניו-יורק (ויפוי – אמר לזכרו במדור יידיש בחברת זו).

מי הולדת משלבים

חוץ שבועיות ימים, בין יח' אייר עד א' סיון חל"א מלאו (מן הקל אל הכל):
א) 65 שנים ליוסף אבידר-רוזכל, ב) 70 שנה לאחיו – משה, ג) 75 שנים ליזחק הכהן,
ד) 80 שנה לאחוהם, לשרה. ביזמתם של דור ההמשך, בנייהם וכנותיהם של חנ"ל, נחוגו ארבעה ימי ההולדת במשותף, ביום 22.6.71, בביתו של אלדר בן יצחק שבכפר בית זית, ליד ירושלים, במעמד בני המשפחה לדורותיהם וידידי המשפחה, המון חוגג של קרוב למאה איש. המஸובים הופחו לשטו על המזגא העתיק של המשפחה: מצד האב, רוזכל, – מימי הבית השני, ומצד האם, היילפרין, מזרע של דוד המלך. הוגשו מיסמכים בכתב, וHAMAIN – יאמין. אחד הגיסים, יעקב אודר, חהר להוכחה, על סמך מגילת יהוסין שבידו, כי גם משפחה צור חם מזרע דוד המלך. גיא. עיגנו לא צרה. ובמעמד זה הוכחו בתואר של "נכדים לבית דוד" כל אלה שהתייחסו הוכחה....

פוערים בחיפה

כמו בכל שגה הסבר גם הפעם אנשי קרמניץ שבחיפה במסיבת פוראים עלייה. וגם הפעם ידעו חברי נחיתות רוח טובח וגעימה ב"שבת אחים" זה. השתף גם מספר חברים מחל-אביב ומנקודות אחרות וכן ה' עזריאל גולדנשטיין' הגדר בפריז, וכטוב לב המסתובים - חופיו אחדים מהם גם במסכות, פוגוני דיום.

פולנים יוצאי קרמניץ כוחבים מלונדון

לונדון, 1.4.71, מר יהושע גולברג הנכבד!

קבלנו סכבר מיום 15.1.71, אך בכלל שביתה הדוראר אנו ערדים רק עבשו. אנו מודים לך עבור שתי החוברות של "קול יוצאי קרמניץ" שהוالة לשנות לנו, ואנו מלאים הפעלות והערכתה כלפיכם על הדלקות בזירה של העיר קרמניץ ועל עבודת הנמלים שאחת משקיעים בחירות החברות. חבל מאד שאין לנו שומעים עברית ואיננו יכולים לשורת בטה מלא מתחמיין זהה. חודהנו עבור הנספחים הקדירים בשפה הפולנית, ומבקשים ממך לחבא אריגומים יותר רחבים.

בקרוב נעביר לכם קצת תומרמן האוספים שלנו וחוכלו להשתמש בהם בחברות

שלכם.

אנו מחליטים לכם כל טוב ודרושים בשלומת של נאמני העיר קרמניץ בישראל.

חלינה ג'רגזקה - יושב ראש הוועד

הרמאשוויסי - המזכיר.

* * *

באו להשתקע

משפחה קרל. מロסיה הסובייטית הגיע המשורר יוסף קרל ורעייתו חני לבית ברשא. קרל לפק חלק בבטאון "סאורייטישן היימלאנד" המופיע במוסקבה. גם היה(Cl) מספר שנים בסיביר. הם נתקבלו בארץ פנים, הנשיא ש"ר ערך לבוגדים מסיבת כבוד ולヨוסף קרל חועז פרט על שם איציק מאנגורו.

שנאל צ'רפנסקי ורעייתו עלו ארזה מהעיר קורדובה שבארגנטינה והשתקעו בחצרליה, לאחר שבת עלה שנים רבות לפניהם וחיה חברם בקיובץ. חבר צ'רפנסקי (חסב שמו בארגנטינה לדומנווביץ) הוא בגיל חפרי ועיטוקו בארץ טרם נקבע.

חולווה אותו רכתגו חנמנה לטיזדור מהיר ונורו ולהשלבות בחברה היידאלית ובמ' קרב אנשי קרמניץ בארץ.

* * *

ילכו לעולם

מאז חורף החברה הקודצ'ר, דצמבר 1970, הלכו לעולם כמה חברים יקרים מבין יוצאי קרמניץ וחס (לפי סדר אלפא-ביהא):

חיים בריטמן	- בת-ים
שאול בורשטיין	- רוזנפיג, קנדה. בן של המורה יוסף גורשטיין.
רעיתו של פרופסור זאב חסיד - ברקלוי, קליפורניה	- כפר סירקין
מאיר כץ (לשעבר קצל)	- באר-שבע
בוריה בן לייב פסיס	- תל-אביב
משה רויינר	- תל-אביב
שרה קורניצ' לבית בקימר	- תל-אביב.
דוד שוד	- נתניה, בעלה של מלכה לבית בירטמן.

חוותפו חכנה בצדדים ובאבלם של משפחותיהם, ולא יוסיפו לדאגה עוד.

* * *

ברכת מזל טור

ליוסף וימימה אבידר, ירושלים, להולדת נכדה החמישית, גוועה,
בת לדינה דמייק פלר, בבית זיתא.
לחכים זינגר ורעיתו סוניה לבית וולדרבג, תל-אביב, לנשואי בתם בלה
למאיר ומרח המבורסקי, רמח-בן, לנשואי בתם הגיה עם בחיר לבה.
לייחזק רויינשטיין ורעיתו רויטה לבית קרטרון, תל-אביב, לנשואי בתם
ליוסף קרייז ורעיתו בבה לבית רוכל, חיפה, להולדת נכד אורחן,
בן לפניה ובנימין קרייז.

עמדו כולם על ההרכבה ותרבותה שמהות בקהלנו.

* * *